

שיחת הגאון רבי צבי ברוורמן שליט"א

ראב"ד ביתר עילית

בנושא פגיעות בצניעות בציבור החרדי

(השיחה המלאה)

(עפ"י הנחיית הרב, אפשר וצריך להפיץ בכל דרך ראויה)

זה הנושא הכי בוער בציבור החרדי כעת. חייבים להזעיק עולם ומלואו. על הציבור כולו, ובפרט על המנהיגים, מוטלת חובה לפרום את קשר השתיקה הזה, שהורג נפשות בכל יום ויום. אנחנו עתידים לתת את הדין אם לא נצעק. האחריות היא עלינו.

אמרתי לאחרונה בכינוס רבנים: יש מצוות שנוהגות באנשים, יש מצוות שנוהגות בנשים, יש מצוות שנוהגות בכהנים. ויש מצוות שנוהגות ברבנים. המצווה שנוהגת ברבנים היא מצוות 'לא תגורו מפני איש'. רב שחושש לקיים את החובה הזו הוא כמו כהן גדול בבית המקדש שיסרב להקריב מנחת חביתין. הוא רוצה רק להקטיר קטורת, רק קורבנות מובחרים. או כמו כהן הדיוט שיסרב להקריב מנחת עני. הוא אומר: מה לי ולזה? אני כהן 'מכובד'. אומרים לו: איך רוצה לקיים את חובתך? אז אנא תפנה את מקומך לכהן שכן יקיים את הנדרש.

הוא הדין במנהיגות ציבורית. זוהי חובה גמורה. אין לאף מנהיג שום אפשרות להתחמק הימנה. מדובר בשפיכות דמים ממש שנערכת ברחובות שלנו, ליד בתינו, מתחת לאף שלנו ממש, והעלמת עין איננה אופציה בשום צורה.

אני נפגש יום יום, במסגרת בית הדין, עם התוצאות הקשות של פגיעות אלו. כל יום שחולף בעוד שהנושא הזה פרוץ וחללים נופלים – הוא עוד יום שבו חיים נהרסים. צומח כאן עוד דור שישלם מחירים כבדים לכל החיים. נולדות כאן עוד משפחות שחייהן יתסקו עד היסוד ובשלב הזה הן אינן יודעות על כך. חובה על כל בעל טור ועט לעורר על הנושא, לא לפחד, לא להמשיך לשתוק. ובעיקר, לעודד את המנהיגות המקומית שבכל מקום לגלות אחריות ולא לתת יד לפשע.

אני אומר דבר קשה, אבל אין מנוס מלומר זאת. האשמים במצב הנוכחי הם מנהיגים מקומיים שהסיפורים מגיעים לפתחם, והם, במקום לפעול בכל חומרת הדין, מעלימים עין ושותקים. הם אינם זוכרים ש'רחמנות' כלפי הפוגע היא אכזריות כלפי הנפגעים.

הרי בדרך כלל, הפוגעים לא מסתפקים בפגיעה באחד או בשנים. זו לא תופעה חד פעמית. מדובר בפוגעים סדרתיים. יש בהם כאלו ש'הספיקו' בימי חייהם לפגוע בעשרות ואף במאות נפגעים. אלו פצצות מתקתקות! והתופעה המגונה פורחת בחסות השתיקה והרחמנות, כביכול. וההרס עצום בנפש, בגוף, וגם ברוחניות. חלק גדול מהנושרים מהאידישקייט בדור שלנו נשרו כתוצאה מצלקת עמוקה שנפערה בנפשם כתוצאה מפגיעה חמורה שחוו בצעירותם.

אומרים לי: 'מה אתה רוצה? לפוגע יש משפחה, זה יפגע בה. ובכלל, איפה הראיות? האם מסתמכים על עדויות של קטנים או של עד אחד?'.

אמרתי לכם מאלו שהציגו את הטעון הזה: אם יהיה מישהו שחותך אצבעות של ילדים, ויש רק ידיעות לא מוכחות, האם הייתם מדברים כך? האם הייתם אומרים: 'איפה העדים? איך אתם מקבלים עדות של קטנים או של פסולים?'. או שהייתם עושים הכל כדי שהמזיק הזה יחדל ממעשיו בכל דרך. ובכן, הדבר הזה הוא הרבה יותר גרוע מלחתוך אצבעות של ילדים. כל יום מגיעים לפנינו סיפורים מזוויעים על נזקים שנוצרים לכל החיים. זה עלינו, זה תפקידנו,

זו חובתנו. לעשות הכל, כולל הכל, כדי לבער את הנגע הזה ממחננו, לפעול בכל דרך כדי שאף פוגע לא ירגיש בטוח להמשיך במעשיו.

לפני שנים אירע מקרה בביתר עילית, עם יהודי מכובד, לבוש בחלוקא דרבנו, שרצה לשכור דירה בבנין בעיר. הגיעו אלי טענות שהוא מסוכן לילדים. שלחתי מכתב לבעל הבית שאסור להשכיר לו את הדירה. יום אחד הגיעה לבית הדין משלחת שלמה של מחותנים שלו, יהודים תלמידי חכמים מכובדים. התחילו לצעוק עלי: 'זה בית דין? אתם לא פוסקים כהלכה! האם יש לכם שני עדים כשרים? והאם אתם יודעים שצריך לקבל עדות בפני בעל דין!'.
נתתי להם לצעוק ולהוציא את כל הכעס.

אחר כך אמרתי להם בשקט: 'אתם אומרים שהכל שקר ועלילות דברים, נכון?'.

הם ענו בבטחון: 'כן, הכל שקר!'.

אמרתי להם: 'מצוין, אנחנו בית דין בעיר, יש לנו אחריות כלפי אלפי הילדים שמתגוררים בעיר. האם אחד מכם מוכן לקחת אחריות אישית שאם ילד ייפגע מהמחותן שלכם ויזדקק לטיפול נפשי, אתם מוכנים לרשום הערת אזהרה על הדירה שלכם כערבות לכך שאתם תשלמו את כל הטיפולים? אם כן, אני אודיע שאפשר להשכיר לו דירה'.

לא עברו חמש דקות ואף אחד מהם לא נשאר באולם בית הדין. זה נזכר פתאום שהוא חייב להספיק למקום אחר, זה נזכר בפגישה דחופה, ובית הדין התרוקן לגמרי. הם נשמטו אחד אחד, והסתלקו כלעומת שבאו. כלומר, הם בהחלט חששו ואולי אף ידעו שיש דברים בגו, אבל ניסו לטייח, וברוך השם שלא עלתה בידם.

אני כולל את עצמי גם באשמה הזאת, כל מה שאני עושה בחיי, יש לי עליו הסבר והצדקה. כשאגיע לשמים ואצטרך לתת דין וחשבון על הכל – יש לי הסבר לכל מעשה. אבל כשישאלו אותי למה לא עשיתי מספיק בענין הפגיעות הנוראות, למה התעלמתי מתרבות שלמה של שתיקה וטייח – לא יהיה לי הסבר מספק. או לנו מיום הדין, או לנו מיום התוכחה.

יש אנשים שיושבים היום בבית הסוהר בגלל פעולות שלי, שאותן הייתי מחויב לפעול בתפקידי כדין ואב בית דין, ואני לא מצטער על זה. כשאתה פועל על פי דין תורה – המצפון שלם ונקי. אבל על דבר אחד אני מצטער: אני מצטער על אלה שלא הצלחתי לעצור אותם ממעשיהם לפני שהמשיכו לפגוע. על מי שעצרתי – אקבל על זה גן עדן.

כל מנהיג קהילה שמגיע לשולחנו מקרה כזה והוא מטייח או מסתיר – הוא אחראי באופן אישי. הוא עובר על כמה איסורים. האחד: 'לא תעמוד על דם רעך'. השני: דין השבת אבדה. הרי כך אומרת הגמרא במסכת סנהדרין (עג) מנין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או ליסטים באין עליו שהוא חייב להצילו, תלמוד לומר לא תעמוד על דם רעך, והגמרא מקישה שם לפסוק 'כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה'. הגמרא אף עורכת קל וחומר מהשבת אבדה: אם על אבדת ממונו של הזולת אנו מחויבים בהשבה – קל וחומר לאבדת גופו.

ובכן, אין לך אבדת הגוף והנפש גדולה יותר מאשר אלו הפוגעים בגופם ובנפשותם של צעירים, וגורמים להם הרס ונזק לכל החיים, כמעט דומיא דרצחיה. על זה בדיוק אמרה תורתנו הקדושה: 'לא תעמוד על דם רעך'. והסתרה היא נתינת יד כמעט ישירה לפשע.

צריך לשלם במקרים כאלה את כל חמשת חיובי הנזיקין: נזק, צער, ריפוי, שבת ובושת. יש כאן צער עצום שנמשך גם לאחר שנים רבות. ריפוי הנפש עולה כסף רב. ה'שבת' הוא ביטול מעבודה ופרנסה כתוצאה מהצלוקת הנפשית. וגם הבושת – הכל לפי דיני חושן משפט.

פסקתי באחד המקרים 82,000 דולר פיצויים על אדם מכובד שפגע בנער. אלו היו עלויות הטיפולים ותשלום למוסדות. הפוגע אמר: "אני לא רוצה לשלם". אמרתי לו בבהירות: "אז נערב את הרשויות שיגרמו לך לשלם".

התועלת לטפל בפוגעים בדרך זו, לחייב אותם בתשלום כספי גדול של תשלום ממון לנפגעים כפי שאני נוהג במקרים רבים, היא גדולה ועצומה למניעת הפגיעה הבאה, כיון שהיא משאירה רושם גדול וחזק בנפשם של הפוגעים שלא יחזרו לאיוולתם.

אמרתי פעם לאדם חשוב על פלוני שהוא 'פצצה מתקתקת', והאדם החשוב אמר לי: 'זה לא יכול להיות, אני מכיר אותו בתור אברך חשוב'. אמרתי: ואם הוא אברך חשוב זה לא יכול להיות? ואם הייתי אומר שהוא חולה במחלה נוראה, הייתם אומרים 'הוא אברך חשוב, זה לא יכול להיות?' זוהי מחלה, אלא שבניגוד למחלות אחרות המחלה הזו פוגעת באחרים והורסת את חייהם.

התכחשות לא תעזור. אתה רואה מישהו שבאופן חשוד מתרועע עם צעירים ממנו? אתה רואה קשר משונה? התנהלות שמדליקה נורות אדומות? מוטל עליך לעצור את זה, למנוע בכל דרך. אי אפשר להתחמק מאחריות לזה.

ברמב"ם הלכות רוצח פרק א' הלכה י"ד: כל היכול להציל ולא הציל, עובר על לא תעמוד על דם רעך. וכן הרואה את חברו טובע בים, או ליסטים באים עליו, או חיה רעה באה עליו, ויכול להצילו הוא בעצמו, או ששכר אחרים להצילו ולא הציל, או ששמע עכו"ם או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנין לו פח ולא גלה אוזן חברו והודיעו, או שידע בעכו"ם או באונס שהוא בא על חברו ויכול לפייסו בגלל חברו להסיר מה שבליבו ולא פייסו וכל כיוצא בדברים אלו – העושה אותם עובר על לא תעמוד על דם רעך.

האם מישהו מאיתנו יכול לומר בנושא הזה שאין לו אחריות לפשע מדין 'לא תעמוד על דם רעך'? אם צעקה שלך, גינוי שלך, פרסום שמו של החוטא או דאגה שמי שצריך יטפל בו כדון, יכולים למנוע את המשך הנזק לנפגעים הנוכחיים ולנפגעים הבאים בתור – מהיכן ההיתר ההלכתי להימנע מכך?!

אצלנו הבעיה חמורה יותר, זה לא כי בציבור החרדי יש יותר פוגעים באופן אוטומטי, אלא כי בציבור החרדי בדרך כלל לא פונים למשטרה, לא מערבים את הרשויות, וההימנעות הזאת גורמת לכך שהפוגע יכול לחזור על מעשיו פעם אחר פעם, וכמעט אף אחד לא עוצר אותו. עוד לפני התלונה יש לפרסם לפחות אזהרה לציבור באזור מגוריו של הפוגע, כדי שאנשים יזהרו. שידעו שפלוני הוא אדם מזיק בידיים, ששובר לגמרי את הערך והכבוד של הזולת, שמוריד את הזולת לבאר שחת בגשמיות וברוחניות.

במקום לעמוד בכל התוקף שצריך, עוד מלמדים זכות על הפוגעים. זו אחריות עצומה. צריך לפרוץ את מחסום השתיקה הזה. חייבים לפעול. הורסי נפשות כאלה הם כמו שור מועד שדרכו לילך ולהזיק. כתוצאה ממעשיהם אנשים סוחבים איתם פציעות נפשיות לכל החיים. ילדים נהיו חילונים, הפכו למתמודדי נפש, משפחות מפורקות ועוד ועוד נזקים קשים, ואנחנו שותקים בפינה שלנו וחושבים ששלום עלינו נפשנו. הפוגעים מסתובבים כאילו כלום לא היה ואפילו מקבלים כיבודים ותפקידים. היתכן שנוכל לומר ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו?!

ומה לגבי הטענה הנפוצה ש'לפוגע יש משפחה שתיפגע'?

עונה הרב: ומה היה בזמן חז"ל, כשגזרו מיתה על פושע בעדים והתראה? לא היתה לו משפחה? מה השוני? האדם הזה מזיק לרבים ואין דרך אחרת לעצור אותו. איך אפשר להציל את הנפשות הרבות שהוא מוריד לבאר שחת? השתיקה רק מעודדת אותו להמשיך במעשיו. הרחמנות הזאת הופכת לאכזריות כלפי הרבים וכמובן שכל פעולה צריכה להיעשות בזהירות גדולה ולאחר התייעצות עם האנשים המתאימים.

האם לדעת הרב יש לתת לילדים מודעות וכלים שיביאו אותם להישמר?

הרב: מקובל אצלנו שיש בעיה חמורה לחשוף ילד לענינים שכאלו, אבל מצד שני חשוב מאד שכל ילד יהיה מודע באופן כללי לענין הזהירות המתבקשת, ושיש סכנה כזאת שעלולה לארוב לו בכל מיני מקומות, כולל במקומות הכי לא צפויים, מבית ומחוץ. חייבים לדבר על זה. הילדים צריכים לדעת להיזהר וכך לפתח חסינות. שידעו להיזהר בסביבה, ברחוב, בחיידר ובכל מקום. כמובן לספר להם בזהירות המתאימה לגילם. כי הפוגעים האלה הורסים חיים, הורסים נפשות בזו אחר זו.

סיפר לי יהודי עשיר שגר היום בלייקווד על פגיעה נוראה שעבר בעת שלמד בחיידר בירושלים. עכשיו, עשרים וחמש שנים אחרי, הוא עדיין מתעורר בלילה בצעקות וסייטים נוראיים. הוא שיקם את החיים שלו, בעל בעמיו, אבל זה לא עוזב אותו. הוא צועק באמצע הלילה.

האם כאשר אנחנו מחליטים לשתוק אנחנו לוקחים אחריות על נזקים כאלה? אנחנו לא יודעים את כל הסיפורים, אנשים מסתירים. מתמודדים לבד, בשקט. והאחריות היא להציל את חיייהם ולמנוע מהמזיקים להמשיך באין מפריע.

המפתח לתרופה נמצא בהגברת המודעות. ברגע שיש מודעות – אנשים עוקבים ורואים. זו לא חכמה להסתיר. צריך להגביר את המודעות להימצאות אפשרית של הסכנה הזו בכל מקום, וצריך להתייחס לפוגע כזה כמו פצצה מתקתקת. לא להתחשב בשמו ובמעמדו. אנחנו לא באים להעניש, אנחנו צריכים לדאוג שהסיפור הזה לא יחזור על עצמו.

בשעתו, בחלק מהחיידרים בביתר נמסרו שיעורי מוגנות בפיקוחם של רבנים. מה שהתברר אחר כך הוא שבעקבות השיעורים היתה התעוררות ונדעו הרבה מקרים שהיו מוסתרים. אנשים שמו לב, ילדים החלו לדווח, נעצרו עבריינים, וכך ניצלו מאות נפשות. מודעות היא שם המפתח.

זה לא פשוט, יש פה אחריות גדולה מאד. אף אחד לא יודע כמה אנשים מסתובבים עם צלקות נפשיות קשות, ברמה גבוהה או נמוכה. הצלקות הללו לא מעלות ארוכה גם לאחר שנים רבות. הנושא הזה הוא משהו מאד עדין בנפש האנושית. אנשים מתביישים לספר עליו, ולכן סובלים ומתמודדים בשקט. אחר כך צצות כל מיני בעיות אישיות ומשפחתיות, ואיש לא יודה שהסיבה היא פגיעה שהאיש נפגע בצעירותו.

לכן זה קריטי ממש שהורים ידברו על זה בחכמה ובהשכל עם הילדים, שמלמדים ידעו ויזהירו, וכמובן, לשים לב לתופעות בתוך המוסד החינוכי, ושהרחוב החרדי יהיה כל הזמן בערנות, לשים לב לכל קשר חשוד. דורות תלויים בזה.

אני מרגיש שיש פה אחריות נוראה שמוטלת עלינו כמנהיגים. אני יודע, יכול להיות שיכעסו עלי בעקבות הדברים האלה, אבל אם זה יעזור למישהו אחד, אם זה יציל נפש אחת מישראל – והיה זה שכרי. מי שיפרסם את הדברים ויעלה את המודעות, אשמח לחלוק איתו את הגן עדן. כי כל מי שמטפל בזה ומציל נפשות – זה גן עדן מלא-מלא.